

PROFETEN
ELIAS

Studiemateriale til 5 aftener

Profeten Elias

Studiemateriale til 5 aftener

Indhold

Indledning

1. aften: En ny profet i byen!

1 Kong 17,1-24 & Luk 4,25-26 Enken i Sarepta

2. aften: Styrkeprøven på Karmels bjerg!

1 Kong 18,1-39 & Jak 5,17 Elias' bøn

3. aften: Ensom, slidt og ramt af depression

1 Kong 19,1-18 & Rom 11,1-6 Israels rest

4. aften: Elias afslører kongens magtmisbrug

1 Kong 21,1-29 & Matt 20,25-28 Den tjenende leder

5. Elias' himmelfart

2 Kong 2,1-14 & ApG 1,3-14 Jesu himmelfart

Indledning

Han demonstrerede Guds herredømme i styrkeprøven på Karmels bjerg. Han bad og Gud opvakte en enkes søn. Han fór til himmels i en ildvogn med ildheste. Sammen med Moses træder han frem for Jesus og hans nærmeste disciple på Forklarelsens bjerg. Men selvom han er en stor profet, der oplever disse vilde ting med Gud, så er han samtidig blot et menneske. Han kæmper med mørke tanker, usikkerhed og forfølgelse. Han kommer med dårlige nyheder og beskyldes for at styrte Israel i ulykke. Han beder i sin afmagt Gud om at tage hans liv.

Vi skal i dette forløb dykke ned i profeten Elias' historie, og hvad beretningen har at sige os i dag. Den er fyldt med paralleller til Det nye Testamente, og indeholder et tidløst budskab til os om at holde fast i Guds ord i svære tider.

I Matt 17,1-13 møder de tre disciple, Peter, Jakob og Johannes, Moses og Elias på forklarelsens bjerg. Peter ønsker at fastholde dette spektakulære øjeblik og tilbyder at lave hytter til dem, så de kan blive der sammen. Men straks forsvinder de for deres øjne. Her mødes Moses som repræsentanten for den gamle pagt, Elias som repræsentanten for profeterne der varslede en ny pagt, og så Jesus repræsentanten for den nye pagt. Dermed spindes en rød tråd igennem hele Bibelens budskab. At Gud har en plan for hele verden og for os – selv i svære tider.

Første og Anden Kongebog

Første Kongebog beskriver udviklingen af det politiske Israel, et monarki eller måske snarere *teokrati*, efter at David er død og hans søn Salomo tager over. Templet bygges i Jerusalem og riget

oplever sin største geografiske udstrækning i perioden under Salomo. Men da Salomo dør omkring år 930, deles riget i to. Et Nordrige bestående af 10 stammer med Samaria som hovedstad, og et Sydrige bestående af Juda og Benjamins stammer med Jerusalem som hovedstad.

Hvis vi zoomer ind på Kongerækken i Nordriget, hvor Elias var profet, så ser rækkefølgen således ud (regeringstid i parentes):

Nordrigets konger:

1. Jeroboam I (22 år)	6. Omri (12 år)
2. Nadab (2 år)	7. Akab (22 år)
3. Basha (24 år)	8. Akazja (1 år)
4. Ela (1 år)	9. Joram (12 år)
5. Zimri (7 dage)	10. Jehu (28 år)

Elias profeterede under kongerne Akab og Akazja. Han efterlader sig ikke selv noget skriftligt materiale, men han er redskab for en række mirakuløse begivenheder: en tørke, et madunder, en dødeopvækkelse, en demonstration af Guds magt og hans himmelfart.

Der er ingen tvivl om, at han symboliserer noget af det, som Jesus også bragte. Han er på den måde en forgænger for Jesus. En der viser, at sådan *er* Gud. På den måde bliver han en formidler af evangeliet om Jesus, og han bruges flittigt i Det nye Testamente, som eksempel på en slags ur-profet. Selvom han ikke er den første profet, står han som repræsentanten for alle Det gamle Testaments profeter.

Min anbefaling er at man begynder med at læse indledningen, dernæst læser man de to tekster fra Bibelen. Tag et par minutter til at reflektere i stilhed og tag så hul på spørgsmålene, eller man kan lade samtalen følge et helt andet spor. Hvor Guds ånd er, er der frihed! Lad os dykke ned i det første kapitel!

Faktaboks:

Beretningerne om Profeten Elias har ikke blot været genstand for religiøs interesse, men er også skildret i litteratur og film. For eksempel i Paulo Coelho: Det femte bjerg, som er forfatterens fortolkning af historien om Elias. I den post-apokalyptiske bog The Road af Cormac McCarthy, refererer hovedpersonen gådefuldt til sig selv som Ely! Ildvognen fra 2 Kong 2 blev inspiration til titlen på den oscar-vindende film Chariots of Fire (1981). I filmen The Book of Eli, spilles hovedrollen af Denzel Washington på en mission i en post-apokalyptisk verden for at bringe Bibelen til et sikkert sted for at bevare den for eftertiden. Profeten Elias har ikke bare inspireret kristne, men mange mennesker i hele verden til at holde fast i sandheden midt i voldsom modstand – både ydre og indre!

En ny profet i byen!

Studieoplæg til 1. aften

Introduktion

Teksten om profeten Elias begynder lidt abrupt. Det er ikke meget introduktion han får. Kun byen, hvor han kommer fra, nævnes. Fra konteksten, både de forudgående og de følgende kapitler ved vi, at det var en tid med åndeligt forfald og frafald fra Gud. Meget lig vores egen tid. Hans navn betyder "Herren er min Gud", og hans første opgave var at konfrontere kong Akab med et budskab fra Gud. Israel har vendt sig væk fra Herren og dyrker afguden Ba'al, og som en konsekvens varsler Elias en lang tørke over Israel. Men midt i dommen viser Gud også sin omsorg – til en fattig enke i Sarepta, en hedensk kvinde, som får del i Guds mirakuløse hjælp.

Læs: 1 Kong 17,1-24 & Luk 4,25-26

Tekstens indhold

Elias træder frem for kong Akab, som er konge i Nordriget, og erklærer, at der ikke vil falde dug eller regn, indtil han siger til. Det er en direkte udfordring af deres gud, Ba'al, som i datiden blev anset for en slags torden- eller regngud. Gud sender derefter Elias til en afsides dal ved Keritbækken, hvor han drikker vandet fra bækken og spiser den mad, som ravne bringer ham. Da bækken tørrer ud, leder Gud ham videre til en enke i Sarepta, uden for Israels grænser.

Hun er ved at samle brænde for at bage det sidste brød til sig selv og sin søn, hvorefter de forventer at dø af sult. Elias beder hende om at bage en kage til ham først og lover, at Gud vil sørge for, at

hendes melkrukke og oliekrugke ikke løber tør. Kvinden gør som Elias siger – og hendes forsyninger varer ved under hele tørken. Senere bliver enkens søn syg og dør, da beder Elias til Gud, og drengen bliver genoplivet.

Jesus refererer selv til lige præcis denne beretning i Luk 4,25-26, hvor han peger på, at Gud også viser sin nåde til ikke-israelitter, hvilket vækker stor vrede blandt hans samtidige.

Spørgsmål til refleksion og samtale

1. Har du oplevet situationer, hvor du måtte stole på Guds forsørgelse eller omsorg?
2. Hvorfor fremhæver Jesus historien om enken i Sarepta og hvorfor bliver tilhørerne vrede?
3. Er der paralleller til frafald og åndelig tørke i vores tid? Og hvad kan vi gøre for at modgå det?

Tag jer tid til at reflektere over teksten og bed Gud om at vise, hvordan Elias' historie kan opmuntre og udfordre.

Styrkeprøven på Karmels bjerg!

Studieoplæg til 2. aften

Introduktion

Efter tre års tørke sender Gud Elias tilbage til kong Akab: Det er tid til en afgørende konfrontation. På Karmels bjerg stilles Ba'als profeter over for Elias i en dramatisk styrkeprøve. Elias fremstår her som en mand fyldt med frimodighed og overbevisning. Han udfordrer Ba'als profeter og håner dem åbent, mens han selv beder en enkel bøn til Israels Gud. Det hele kulminerer i en åbenbaring fra himlen, hvor Gud viser, hvem der virkelig er Gud.

Læs: 1 Kong 18,1-39 & Jak 5,17

Tekstens indhold

Elias kalder folket i Nordriget sammen på Karmels bjerg, som ligger spektakulært ud til Middelhavet, med udsigt over Jizrel-sletten. Et sted man kan se langvejs fra. Elias kritiserer folket for ikke alene at holde sig til den sande Gud: "Hvor længe vil I halte til begge sider?" (v. 21). Han opstiller en udfordring: Ba'als profeter skal kalde på deres gud, og Elias vil kalde på Herren. Den gud, der svarer med ild, er den sande Gud.

Ba'als profeter beder længe og intenst, skærer sig selv og råber, men intet sker. Bemærk hvordan Elias håner dem, og siger: "Råb dog højere, han er jo en gud! Han har vel et ærinde at forrette og er nok gået afsides! Eller måske sover han og skal først vågne!" (v. 27) Elias gør derefter sine forberedelser: Han bygger et alter, graver en rende omkring det og hælder store mængder vand over

offeret. Til sidst beder han Gud om at vise sig, og straks falder ild fra himlen og fortærer både offer, sten, jord og vand.

Folket falder på deres ansigt og råber: "Herren er Gud! Herren er Gud!" (v. 39). Elias demonstrerer den sande Guds magt og Ba'al profeterne afslører, at deres gud er ren fantasi. Elias henretter alle profeterne, og er overbevist om, at nu har det endelige slag stået, nu er Israels folk blevet overbevist og nu vil alle samle sig omkring troen på Gud. Det viser deres umiddelbare bekendelse også. Men det store mirakuløse tegn overbeviser ikke alle, men bliver en anstødssten for kongen og hans hustru Jezabel, som nu bliver endnu mere vrede og intensiverer forfølgelsen.

Den afsluttende beretning om Elias der ser skyen på himlen i det fjerne som vokser sig større og større, og endelig lader regnen falde, bruger Jakob i sit brev som en opfordring til at bede frimodigt til Gud.

Spørgsmål til refleksion og samtale

1. Hvad lægger du mærke til ved styrkeprøven på Karmels bjerg, som du ikke tidligere har været opmærksom på?
2. Historien viser os bl.a. noget om frimodighed i bøn. Hvad siger Jakob om det i sit brev?
3. Er der situationer, hvor vi – ligesom Israel – halter mellem to valg? Hvordan kan vi finde styrke til at stå fast i troen?

Ensom, slidt og ramt af depression

Studieoplæg til 3. aften

Introduktion

Efter den store sejr på Karmels bjerg skulle man tro, at Elias ville være fyldt med frimodighed. Men i stedet ser vi en helt anden side af profeten. Dronning Jezabel truer med at slå ham ihjel, og i frygt flygter Elias langt ud i ørkenen. Her bliver han overvældet af mismod, udmattelse og ønsker blot at dø. Gud lader ham dog ikke i stikken, men sørger for ham på en blid og omsorgsfuld måde. Han giver ham mad, hvile og en invitation til at mødes.

Læs: 1 Kong 19,1-18 & Rom 11,1-6

Tekstens indhold

Efter Karmelbjergets dramatiske begivenheder får Jezabel, kong Akabs hustru, besked om Elias' handlinger. Hun reagerer med raseri og sværger at tage hans liv. Trods Guds magtfulde indgriben kort forinden bliver Elias grebet af frygt og flygter for sit liv. Han når til Be'ersheba i nabolandet Juda og fortsætter en dagsrejse ud i ørkenen.

Her synker Elias sammen under en gyvelbusk og beder Gud om at tage hans liv. Han føler sig udbrændt, alene og uden håb. Men i stedet for at skælde ham ud eller irettesætte ham, sender Gud en engel med mad og vand. Elias får lov at hvile, spise og drikke, før han begiver sig videre.

Hans rejse fører ham helt ned til Horebs bjerg, det bjerg Moses fik de 10 bud på. Her overnatter han i en hule. Gud møder ham her

på Horebs bjerg på en helt anden måde, der står i skarp kontrast til de store mirakler på Karmels bjerg. Gud viser sig ikke i stormen, jordskælvet eller ilden – men i en sagte susen. Dette lærer Elias (og os), at Gud ikke altid handler gennem store og dramatiske tegn, men ofte gennem det stille og uventede.

Gud nuancerer også Elias' opfattelse af, at han er den eneste der tror. Gud minder ham om, at der stadig er 7000 israelitter, som ikke har bøjet knæ for Ba'al. Elias' arbejde har altså ikke været forgæves, og Gud giver ham en ny opgave: Han skal salve to nye konger og sin profet-efterfølger, Elisa.

I Rom 11,1-6 minder Paulus os om, at Gud gennem alle tider har bevaret "en rest" af mennesker, ligesom på Elias' tid. Det er en påmindelse om, at vi aldrig er helt alene i vores tro, selv når det kan føles sådan.

Spørgsmål til refleksion og samtale

1. Prøv at være ærlig, om I kan opleve den samme ensomhed og tomhed som Elias sætter ord på?
2. Gud minder Elias om, at han ikke er alene. Ser du dig selv som en del af "en rest" af troende? Hvor ser du den?
3. Hvad siger det om Gud, at han ikke åbenbarer sig i storm, jordskælv og ild, men i en sagte susen?

Elias afslører kongens magtmisbrug

Studieoplæg til 4. aften

Introduktion

Vi fortsætter denne aften med at følge Elias i hans konfrontation med kong Akab, men denne gang er det ikke en styrkeprøve på et bjerg – det er en afsløring af groft magtmisbrug. Kong Akab ønsker at overtage naboejendommen til sit palads, en vingård ejet af Nabot. Da Nabot nægter at sælge den til kongen, sørger dronning Jezabel for, at Nabot bliver falsk anklaget og henrettet, så Akab kan tage hans jord. Men Gud ser, hvad der sker, og har en ny opgave til sin profet. Elias' opgave er at holde Akab ansvarlig for sine handlinger og proklamere Guds dom over ham og hans hus. For Gud ikke er ligeglad med uretfærdighed.

Læs: 1 Kong 21,1-29 & Matt 20,25-28

Tekstens indhold

Nabot ejer en vingård, der ligger tæt på kongens palads i Samaria. Akab vil købe den, men Nabot nægter af religiøse grunde – han vil ikke overtræde Guds lov ved at afhænde sin fædrene ejendom. Kongen reagerer med frustration, men dronning Jezabel griber ind. Hun arrangerer en sammensværgelse, hvor Nabot bliver falsk anklaget for blasfemi og stenet til døde. Akab tager derefter hans vingård i besiddelse.

Gud sender Elias for at konfrontere kongen med hans synd. Et besøg, der må mange måder ligner profeten Natans besøg hos David, da han havde slået Urias ihjel og taget hans kone Batseba. Elias forkynnder en meget voldsom dom: Akab og hans slægt vil

blive udslettet, og Jezabel vil lide en forfærdelig skæbne. For Gud er dybest set farlig at have med at gøre. Han indgyder guds frygt. Denne dom får Akab til at ydmyge sig for Gud, og Gud udsætter dommen over Akab til efter hans død.

I Matt 20,25-28 underviser Jesus sine disciple om lederskab. Han siger, at de store i denne verden hersker over andre, men at det ikke skal være sådan blandt hans efterfølgere. I Guds rige er den største den, der tjener andre. Jesus selv er eksemplet – han kom ikke for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som en løsesum for mange.

Hvor Akab og Jezabel brugte deres magt til at tage fra andre, viser Jesus en helt anden vej: Magt er uundgåelig, men vi bør bruge den med omtanke til at hjælpe andre i stedet for at undertrykke.

Spørgsmål til refleksion og samtale

1. Har du oplevet eller været vidne til magtmisbrug? Hvordan blev det håndteret?
2. Hvordan kan vi som kristne være en stemme for retfærdighed i samfundet?
3. Hvordan ser et tjenende lederskab ud i praksis – i kirken, på arbejdet eller i familien?

Elias' himmelfart

Studieoplæg til 5. aften

Introduktion

Elias' tjeneste slutter med en spektakulær himmelfart. Han bliver taget op til himlen i en ildvogn, mens hans efterfølger Elisa ser på. Det er en begivenhed, der kun har få paralleller i Bibelen – en af dem er Jesu himmelfart i ApG 1/Luk 24 (og så Enok i 1 Mos 5,24).

Både Elias og Jesus forlader jorden på en måde, der markerer en ny begyndelse. Elias' himmelfart baner vejen for Elisa, der viderefører hans profetiske tjeneste. Jesu himmelfart markerer begyndelsen på disciplenes mission, hvor de udrustes af Helligånden til at fortsætte Jesu gerning på jorden. Begge fortællinger understreger, at Gud arbejder ved at give stafetten videre fra profeten til hans efterfølger og fra Mesteren til hans disciple.

Læs: 2 Kong 2,1-18 & Apg 1,3-14

Tekstens indhold

Elias ved, at hans tid på jorden er ved at være slut, og han vandrer med Elisa fra Gilgal til Jordanfloden. Undervejs beder han Elisa om at blive tilbage, men Elisa nægter – han vil ikke forlade sin herre. Ved Jordanfloden slår Elias på vandet med sin kappe, så det deler sig, og de går tørskoet over, ligesom Moses gjorde ved Sivhavet.

På den anden side spørger Elias sin discipel: "Sig, hvad jeg skal gøre for dig, før jeg bliver taget fra dig." Elisa beder om en dobbelt del af Elias' ånd – en arv som passer til den førstefødte søn. Elias svarer, at det vil ske, hvis Elisa ser ham blive taget bort.

Pludselig kommer en ildvogn med ildheste og skiller dem ad, og Elias bliver taget op til himlen i en storm. Elisa råber: "Min fader, min fader!" – en anerkendelse af Elias' rolle som Guds redskab og åndelige læremester og far. Derefter samler Elisa Elias' kappe op og begynder sin tjeneste i profetens ånd.

I Apg 1,3-14 ser vi en lignende begivenhed. Jesus samler sine disciple og taler med dem om Guds rige. Han lover dem, at de snart vil modtage Helligånden og blive hans vidner. Ligesom Elias forlader sine disciple, men efterlader sin ånd hos Elisa, forlader Jesus disciplene, men sender dem Helligånden, så de kan fortsætte hans mission. I begge historier bliver efterfølgerne set som arvinger.

Spørgsmål til refleksion og samtale

1. Hvordan oplever vi, at Guds værk fortsætter fra én generation til den næste?
2. Hvilke paralleller ser du mellem Elias' og Jesu himmelfart, og hvad betyder det for os i dag?
3. Tager du noget særligt med dig fra disse 5 aftener om profeten Elias?

Hvordan dette studiemateriale er lavet:

Dette studiemateriale er lavet ved hjælp af *ChatGPT 4o*. Det skriver jeg ikke for at fralægge mig ansvaret for teksten. Men for at sige, at jeg har brugt denne teknologi som hjælp, og jeg står personligt 100% inde for den tekst, som det er endt med, og eventuelle fejl og mangler er mit ansvar.

Rent praktisk betyder det, at jeg har opsat ret firkantede rammer for tekstens indhold, stil, tema og fokus til hver studieaften. Derefter har tekstgeneratoren hjulpet, særligt med de beskrivende, refererende dele. Teksten har efterfølgende været igennem en grundig redigering, med mange tilføjelser, rettelser og udeladelser. Emner, overskrifter, bibelhenvvisninger, de fleste spørgsmål og hele indledningen har jeg selv formuleret fra bunden.

Det er ikke sådan helt lige til at få tekstgeneratoren til at ville det jeg vil, så det har krævet en del frem og tilbage, for at få det til at fungere nogenlunde. Det er min opfattelse at en AI-tekst altid vil kræve en grundig efterfølgende redigerings- og faktatjek-proces. Samtidig er jeg overbevist om, at vi bør gøre brug af de teknologiske muligheder vi har, for at udbrede evangeliet. Der er ingen tvivl om at det har reduceret den samlede arbejdstid.

Det er spændende og lærerigt at arbejde kreativt på denne måde, men man skal også være bevidst om faldgruber og udfordringer ved at bruge den teknologi. Man kommer ikke udenom at arbejde grundigt med teksterne selv. I øvrigt bruger jeg det aldrig til at skrive mine prædikener.

Alle kommentarer eller spørgsmål kan sendes til: morten@skjernbykirke.dk